

secreti denunciatoris, defectivos ac fraudulentos esse computos dicti Appaltatoris in partita scutorum 4247. posita pro 100 eo, quod sibi debeatur pro raffinatura, calo, battitura, & quacunque alia impensa, seu riscio & periculo librarum 21237. argenti per particulares introducti ad rationem Juliorum duorum ad formam instrumenti; Quasi quod supponendo in omnibus argenti impensam fusionis & raffinaturae, ita fuerit in fraude, dum illorum notabilis pars per illorum dominos proprio sumptu fusa & raffinata fuerat, unde propterea restituitur deberet Camerae totum id, quod dicta impensa importaret, atque pro ista rata, in qua fraus praetendebatur, incurrisse penam decupli a Constitutione Pauli Terti inscriptam, introductaque causa coram fiscalium Praeside.

Pro Appaltatore scribens, deducendo eandem conclusionem jam in terminis hujus Bullae superius deductas in Ferrar. decupli. disc. 119. tam scilicet super dolo ejulque exaltatione ex qualibet causa probabiliter opinata, quam super ejuldem Bullae intellectu, ut scilicet procedere deberet in partitis omisit in introitu, in quibus vere & proprie occultatio consistere dicitur, non autem in praesenti, ubi Appaltator ad formam publici instrumenti fundatam habebat intentionem in generali actione consequendi de omnibus argenti indefinite Julios duos pro qualibet libra, quia haec accidentalis defalcatione per Camerae praesentia, & continere dicebatur quandam exceptionem, seu praesensionem, quam actor seu creditor nec deducere nec fundare tenetur, Ideoque nullo iure nullaque positiva vel humana ratione dici posse asserbam, ut creditor habens fundatam eius actionem in conventionem clara, dici posset in fraude & poena, ex eo quod aliquam defalci exceptionem accidentalentem, & a conventionem extrinsecam non deduxerit; Atque ex hoc solum absque dubio locus esse debet absolute ad poena, quamvis etiam circa simplum Camerae praesentio fundamentum haberet, prout, ita iudicatum fuit, quia concessa absolutoria a poena, crediti iudex aliquid per Appaltatorem ex dicta causa restituendum esse, ideoque et condemnavit ad restituenda scuta 400. circiter.

Sed adhuc parum fundata visa est condemnatio, quae proinde nullum effectum sortita fuit, quia interposita appellatioe ad Camerae, iidem Camerales agnoscentes praesensionis insubstantiam, eam deseruerunt, & sic tacite liti cederunt, & merito; Siquidem tunc hujusmodi praesentio aliquam substantiam habere posset, quando versaretur in mercede, quae distincte pro singulis dictarum operarum speciebus praescripta esset, quo casu intrat questio, de qua Bart. & ceteri in l. ex eo, ff. de annuis legatis, & l. diem fundi, ff. de officio arbitr. Menoch. de arbitr. casu 223. Zaccb. de solur. quest. 11. n. 2. & seqq. An scilicet dimi- nuta parte laboris seu non praesentia aliqua specie operis minuenda sit merces, & converso, labore vel operis specie exerecente, illa sit augenda; Sed versabamur in mercede generaliter pro toto opere ad certam summam per quamdam transfectionis speciem conventa quo casu sufficit locantem operas fuisse paratum ad praestandum quicquid pro opere perficiendo erat necessarium, neque per eum stetit, quominus promissa adimpleret; Ut in specie de con- ducendo indefinite ad servitium, & ad faciendum quicquid facere opus erit, ut non augeatur salarium ob augmentum laboris, neque minuat ob illius diminutionem habetur in Romana mercedis 26. Januarii 1604. coram Pampilio, cum qua pertinasit Rota in Interamnen. mercedis 15. Maii 1645. & in coram Peutingerio, & observant. ad Buratt. decif. 508. in fine, Zaccb. de salario dist. qu. 11. num. 22. Et generaliter de conducto ad aliquod opus pro certa mercede, ut illam consequatur, si ex parte sua promptus est, nec per eum stat, quominus faciat bene Galeot. lib. 2. contr. 69. n. 3. cum seqq. Cavalier. decif. 520. num. 1. Zaccb. dist. tract. qu. 22. n. 8. cum seqq. & late Rota in Urbinate. solarii 26. Junii 1652. coram Zarata, & 20. Aprilis 1654. coram Albergato, quae sunt registratae apud Zaccb. ubi supra quest. 23. & prima est repetita decif. 286. part. 11. recent.

Quod in proposito dicebam omnino rationabile, ac humano discernit adaptatum, si enim faber ex lapidibus per cives ad certum locum alportandis promittat pro certo pretio aliquod aedificium construere assumendo in se onus calcis, arenae lignorum, mercedis fabricorum, & politurae seu quadraturae lapidum in consulto; Aliqui autem alpor- tent ad locum destinatum nonnullos lapides jam positos & quadratos, habeat quidem illi partitarius hoc benefi- cium a casu seu fortuna, sed non inde inferri posse vide- tur, conventum pretium esse minuendum, quia ca-

sus potuit praevideri, ejusque ratione merces minui ab initio.

Idque omnino probabile in praesenti videbatur tum quia inspecto valore singularum expensarum & operum, necnon periculi & curae in hujusmodi cassone ad perfe- ctionem reducenda, merces esset longe major, quam duo- rum Juliorum, pro quibus conventa erat; Tum quia ul- tra singulas expensas singulorum operum, in quibus so- lum camerales insitebant, ponendus erat in aestimatione valor periculi notabilis super hujusmodi materiae pretio- sae subtractione per ministros, & operarios, necnon curae & industriae perficiendi operis; Et clarius stante differen- tia inter chirographum desuper expeditum, & instrumen- tum ad plures dies postea celebratum, quia in primo merx conventa erat ad rationem Juliorum trium pro qualibet li- bra, in instrumento autem redacta est ad Julios duos, quae notabilis superveniens diminutio ad aliam causam refe- renda non erat, nisi quod Camerales experti hoc medio tempore argentiurum alportationem in parte feri in ma- sa, ita ut impensa necessaria in fusione & raffinatura in parte cessaret, ita mercem jam conventam diminueri vo- luerint, cum alias habita ratione omnium expensarum ef- fet incongrua, unde intrat juris propositio, quod ex pre- ti quantitate desumitur partium intentio, & quid & quan- tum in contractum deducum sit, Alex. conf. 26. lib. 4. Mantie de tacit. lib. 4. tit. 9. num. 8. Gregor. decif. 126. n. 9. Buratt. decif. 471. n. 4. & 697. num. 5. & passim.

Ponderando demum, quod tunc ex diminutione laboris minuendum est salarium, quando illud ex illius augmen- to esset augendum, ex communiter firmatis per DD. in d. l. ex eo, ff. de annuis legat. & l. diem fundi, ff. de off. assess. Menoch. de arbitr. dicto casu 223. Zaccb. de salario dista quest. 11. Unde cum stante generalitate conventionis pro omni & toto eo &c. Appaltator nunquam sperare potuis- set augmentum pro eo damno vel impensa, quod cum ma- lo eventu sibi dedisset, mala & corrupta qualitas argen- torum, seu alia pericula in subiecta materia de facili con- tingibilia, ita juxta regulam juris naturae canonizantam a iure positivo in l. secundum naturam, ff. de reg. jur. suum debebat esse commodum, quod bonus eventus sibi tribue- rit, cum verè processum esset non per viam taxationis ex- pensarum quae in singulis operibus essent necessariae, sed per viam transfectionis super omnibus casibus dubiis ad commodum & incommodum se habentibus, & haec vide- batur veritas.

ROMANA SEU VITERBIEN. APPALTUS PRO MUTIO ORFINO CUM CAMERA.

Casus disputatus in Congregatione Camerali.

An sifcus sit in aliquo privilegiatus circa facultatem jurandi suspectos ejus debitores & Appaltatores diverfimodè quam cuilibet privato creditori com- petat.

Faeto appaltu bonorum & jurium fiscalium ad cer- tum tempus sub certa pensione in singulos annos distributa, sub dilatione tamen majoris temporis circa solutionem, an dicta dilatio durante appal- tator dicit possit debitor pensionis pro rata tem- poris decurri, & quomodo hujusmodi appaltus con- sistens in Regalibus & juribus fiscalibus regulentur.

Et aliqua de utroque pretio intrinseco, & extrin- seco locorum montium, quomodo hac pretio differant.

S U M M A R I U M.

- 1 Adi series.
2 Debitor non potest jurari suspectus nisi pro debito liquido & maturato, & si adesse excessus actus corriv.
3 De distinctione pretii intrinseci, & extrinseci locorum montium vel censuum inter tertios.
4 Quid quoad ipsam Camerae vel debitorem census.
5 Quando Camera admittit aliquem particularem ad montem dicitur pro eo se obligare sui fidejussore.
6 Fidejussor non est creditor debitoris nisi quantum sui interese, & in damno quod patitur, sed non petit interese extrinsecum nisi cum requisitis.

- 7 Pretium intrinsecum locorum montium quandoque minuatur.
8 De sifci privilegiis cum eorum debitoribus remissioe, inter quae non adesset illud allegandi debitorem suspectum sine causa.
9 Sifcus non est regulariter privilegiatus, sed ultra casus expressos in iure utitur jure privati.
10 Sifcus potest convenire suum debitorem ante tempus.
11 Ille qui de tempore contracti debitor suspectus & parum idoneus, non potest jurari suspectus de fuga.
12 Declaratur conclusio de qua, num. 10.
13 Pensionis debitum non regulatur juxta tempora in quibus solutio conventa est, sed juxta perceptionem fructuum, quorum ratione conductor ad eam tenetur.
14 Quomodo fructuum perceptio regulatur.
15 In specie appaltuum fiscalium quomodo regulentur fructus, & in quibus eorum fructus constat.

D I S C. CXXII.

Suscipit Orfinus à Camera appaltum redditum & proven- tum Ducatus Cadri, & Status Roncellonis ad novennium, incipiendum sub die 29. Septembris 1659. & ut sequitur, terminandum pro annua pensione scut. 70. m. solvendorum quolibet bimestre pro rata, sub conven- tione tamen, ut solutio initium habere deberet die prima Julii sequentis, ita ut terminare appaltu sub die 29. Se- ptembris 1668. solutio pensionis terminare deberet ul- timo die Junii 1669.

Item, ut animalia, aliaque instrumenta in hujusmodi appaltu necessaria, vel oportuna Appaltator parare posset, loco illius mutui, quod vulgò imprestantia nuncupa- tum, per Camerae in pecunia numerata alias fieri solet, illum admittit ad additionem cujusdam Montis pro locis mille per ipsam Camerae sub ejus fide erigendis, & quae per ipsam Appaltatorem ad libitum vendi & resignari possent sub obligatione conservandi ipsam Camerae in- demnem pro fructibus, ac etiam dicto appaltu durante, ita, appaltu terminante, suppressa & extincta remane- rent, cum obligatione alias ad quanti ejusdem Camerae interese id non sequi; Cùm autem paulo post biennium dicti appaltus, ministri Camerales, ad quos pertinet, prae- terendit dictum Appaltatorem non bene appaltum ad- ministrasse, neque pensiones decursas solvasse, atque per publicam vocem & famam dictam impraesentiam integrè erogatam non esse in causam conventam; Hinc proinde illam de deterioratione status suspectum habere jurarunt, ideoque de mense Januarii 1662. declarando uti velle om- nibus privilegiis Camerae, praesertim agenti pro assicura- tione etiam ante cessam diem solutionis, infesterunt pro- ceedi ad dicti Appaltatoris carcerationem, omniumque bo- norum & effectuum sequestrum, interditi etiam sibi ad- ministratio, ut de facto sequutum fuit. Cùmque ex prae- hic insit ingentia damna sequuta essent dicto Appaltatori, hic post aliquod tempus, occasione solidationis computo- rum, atque ut ejus personae & bonorum liberationem ob- tineret insitet pro eorum rescissione, seu bonificatione, utpotè ex defectu indebitis adibus sequutorum; Undè as- sumpta duplex disputatio in Congregatione Camerali, cum ultra eos, qui in ea intervenire solent, duo alii Clerici Camerae de mandato Papae adjuncti fuerunt.

Punctus pendebat ab eo, an de tempore, quo dictus Appal- tator juratus fuit suspectus, esset necne Camerae debi- tor in sumpto qua juratus fuerat, ipse enim debito cessante; Dicebam scribens pro dicto Appaltatore, & Camer- ales non negabant, dictam allegationem suspicionis cum omnibus inde sequutis remanere nullam utpotè excessivi- ram, cum ad hunc effectum requiratur debitum liquidum, pro quo tunc debitor urgeri poterat, ita ut si pro summa excessiva vel illiquidia juretur, tale mandatum dicatur nul- liter concessum & executum, ut caeteris allegatis firmatur apud Buratt. decif. 531. num. 5. & 633. num. 5. apud Otthob. decif. 205. num. 6. in Interamnen. seu Romana nullitatis man- dati 11. Decembris 1652. coram Albergato, de qua causa habetur actum in sua materia sub titulo de credito, ubi pluri- es de ista conclusione, & aliis specieantibus ad materiam debitoris de fuga suspecti jurandi.

Hoc autem duplici inspectione pendebat; Primò ab eo quod ministri Camerales, ad quos pertinet juraverant dic- tum Appaltatorem ex causa dictae imprestantiae seu ag- gregationis Monti debitorem, nedium in eorundem loco-

rum pretio intrinseco importante scut. 100. m. ad rationem scut. 100. pro quolibet, sed etiam in scutis 9. m. pro pretio seu valore extrinseco & accidental, cùm tunc illa species locorum montium contractaretur ad rationem scut. 109. pro quolibet; An scilicet dici posset debitor Camerae in praesenti scut. 9. m. Et secundò dum juratus fuerat debitor ex causa pensionis decurrit in scutis 52. m. circiter ad ratam temporis, non habita ratione dictae dilationis novem mensium, qua durante dici non poterat esse debitum li- quidum, pro quo tunc urgeri posset, ut ad hunc effectum requiratur; Et in utroque, pro appaltatore probabilibus respondendum esse dicebam.

Quatenus enim pertinet ad primum, licet quando loca montium inter privatos contractantur, ejuldem naturae videatur utramque pretium, intrinsecum, & extrinsecum, nulla adhibita dictorum pretiorum distinctione, quoniam quoad ipsas partes, tanti valere dicuntur, quan- ti communiter in foro currunt & contractari solent, five plus five minus, quam importet eorum naturale & intrin- secum pretium pro quo crecta sunt, scut. 100. ita ex acci- dentibus ac temporum qualitate alterabile, eodem modo, quo licite in commercio inter tertios, absque debitoris mixtura & praedjudicio, pro alterato majori vel minori pretio contractari potest census, quia nempe impositus pro forte scut. mille, ob bonam qualitatem debitoris, aliaque circumstantias, licite per creditorem alteri cedi valeat pro mille & centum, & e converso ob suspicionem debitoris, vel creditoris indigentiam, aut alias circum- stantias, cedatur pro 900. &c. juxta magis communem opinionem in foro receptam de qua caeteris allegatis Cenc. de cens. quest. 72. num. 17. & seq. Cyriac. controu. 170. n. 13. Salgad. in labyrinth. creditorum par. prima cap. 13. secundo num. 36. & seq. & cap. 27. num. 8. & seq. & habetur plurius in aliis hoc eodem titulo ad materiam locorum mon- tium, in quibus vel similibus jurbus cum Principe aut Republica totius Europae inconcussa praxis id comprobat. Ex ea clara ratione, quia id nil interese debitoris, cuius debitum, tam in forte, quam in fructibus nullam recipit alterationem, dum in casu extinctionis, ab ejus electione ac facultate pendens, ad aliud non tenetur, nisi ad resti- tuendum pretium intrinsecum ab ipso acceptum, non cu- rato, an census vel juris possessio, plus, vel minus eroga- verit pro ejus acquisitione à creditore.

Secus est ipsa Camerae Montis debitrice, quoniam aut non vult extinguere, & ejus interesse non veratur nisi in solutione fructuum, quorum respectu nulla intrat alteratio, aut vult extinguere, & non curato, an Mon- tium possessores, illa pro majori vel minori pretio ab aliis montibus acquisierint, cogi non potest ad majus pretium quam intrinsecum & naturale scut. 100. pro quolibet, li- cèt possessor plus emerit, & e converso idem intrinsecum pretium diminueri non potest, licet possessor minus emis- set, excepto casu, in quo extrinseci seu alterati pretii augmentum vel decrementum ipsius Camerae seu Repu- blicae commodo vel respectivè damno cessisset, juxta ca- sum, de quo in Romana Religionis hoc eodem titulo dist. 33. ubi Camera etiam pro extrinseco & alterato pretio ven- diderat, tantumdem restitutura, & casum conversum, quando eadem pro minus vendidisset, de quo plenè agitur apud Capyc. Latr. decif. 180. quorum neutrum in praesenti concurrebat, quoniam dicta additio facta erat juxta con- suetam formam pro solo intrinseco pretio scut. 100.

Hinc proinde resultabat, ad effectum, de quo erat questio, eandem Camerae dici non posse dicti Appal- tatoris creditricem in dicta rata pretii extrinseci seu accidentalis, quoniam ipsa in hac parte gerere solem videbatur, vel partes fidejussoris hujus Appaltatores, pro cautele montislarum suam fidem pro alterato debito ad- hibendo, eo modo, quo facere solet, quando aliquos Barones, five etiam particulares, aut Communitates admittit ad Montes Camerales, ut fecit praesertim pro Univeritate hebraeorum cum similibus, seu versus ge- rere dicitur partes imponentis censum super ejus bonis in gratiam alterius, qui ipsum impositorem rele- vare debet juxta casum, de quo decif. 46. in fine part. 7. recent. & lapsida.

Quo posito, fidejussor aliud à principali debitore prae- tendere non potest, nisi releationem, & quantum im- portaret suum damnum in casu quo ille suam obliga- tionem non implet, ad communiter nota in l. uni- ca, Cod. de sententiis pro eo quod interest; Undè propterea fidejussor neque actionem habet ad interesse extrinse- cum

causa seu accidentale, nisi pravia intimatione aliusque concurrentibus requisitis, ex deductis per Cenc. de Consu. 7.5. n. 7. Duard. eodem tract. §. 3. quæst. 1.3. num. 32. Rota post utrumque de off. 324. & tanquam absolutum supponitur apud Othob. de off. 269. & de off. 270. par. 11. recent.

Replicabatur per Camerales, idque faciebat impressionem quod Appaltor se obligasset reemere totidem loca montium, ut illorum extinctio in fine appaltus, seu alias quando sibi videretur sequi posset, unde propterea inferrebat, quod dum ab aliiis privatis Montis acquisitionem per necesse solvendum erat, quoniam ut supra dictum est, quoad ipsos Montistas inter se contractantes, nulla differentia est inter pretium intrinsecum, & extrinsecum; Sed mihi, reflectenti etiam ad veritatem, ista responsio ad effectum de quo agebatur, videbatur parum probabilis, quoniam fidei iusurarius inquirere non debet, quomodo, & pro quanto suam obligationem dissoluturum esset, sed respicere debet ad proprium interesse, & quanti sua interest, seu in quo damnificatus remaneat posset, & de quo incumbit se assurecure; Adinstar eorum, que habemus in materia usuraria, in qua in ordine ad creditorem, non inspicitur quanti interest debitoris, sed quanti interest sua, cum similibus, Potissimum vero quia hoc novennio durante, incertum erat, quale iuxta accidentales temporum varietates futurum esset huiusmodi pretium extrinsecum, quod Appaltor sperare adeo diminuendum, quod etiam pretium intrinsecum diminueret, ut de facto contigit de anno 1664. in quo ob aliqua accidentia, loca Montium Camerale contractabantur ad rationem seu. 90. circiter pro quolibet, diminuto valore intrinsecum in feutis circiter decem, cum hic sit effectus temporis respectu pacifici & uberis, ac bellicosi, vel alias calamitosi. Ut etiam in bello habito per Sedem Apostolicam de anno 1643. vidimus loca Montium Camerale passim esse diminutionem valoris intrinseci in feutis 20. & forsitan 30. circiter pro quolibet; Unde propterea semper firmum remaneat dicebam, cessare precipuum ac essentialia requisitum suspicionis fuga, quod scilicet ageretur de debito certo & liquido, iuxta superiores allegatas auctoritates cum aliis apud eas, Neque in hoc dicebam (& alique doctissimi Camerales non negabatur) sicut habere aliquid privilegium à præfata juris dispositione exorbitans, quoniam inter plura privilegia, que sicut habet contra ejus debitores recensita, cæteris allegatis, per Peregr. de iure fisci lib. 6. tit. 7. istud non videtur connumerari; Atque recepta propositio est, eodem modo quo ex magis vera & communi habemus in dote, ut pluries in sua materia sub titulo de dote sicut non esse generaliter in omnibus privilegiatum, sed solum in casibus in jure expressis, quibus cessantibus, ejusdem juris generalibus more privatorum subjacet ad text. cum ibi notatis in l. idem, ff. de compensat. cum concord. per Peregr. de iure fisci tit. lib. 6. tit. primo num. 1. Farinac. quæst. 33. num. 88. Rovit. de off. 83. num. 5. & cæteri communiter.

Quo verò ad aliam crediti partitam, pro qua Appaltor juratus fuerat suspectus, Camerales fundamentum consistebat in eo, quod calculando ratam temporis decursivi à die suscepti appaltus, ac repartiendo censum seu pensionem cum regulis arithmetice pro rata dicti temporis, ita remanebat debitor in tanta summa, cum ageretur de fructu civili currente singulis diebus, imò horis, & momentis, non obstante dilatione novem mensium ad formam conventionis Appaltatori concessa, quoniam dicebant, mandatum relaxatum non fuisse ad effectum solvendi, sed solum pro assurecure; Ac ulterius dicebant, sicut in hoc esse privilegiatum, quod scilicet ante diem ejus debitorem cogere potest ad solvendum, ad tracto tamen sui beneficiario interesse medii temporis, ad text. in l. prima, Cod. de conditione ex lege, ubi glof. Bald. & cæteri, Afflict. in cap. primo verbo V. de off. h. n. 51. tit. que sunt regalia, Peregr. de iure fisci tit. lib. 6. tit. 7. n. 21. & communiter.

Verùm & in hoc parum probabilem dicebam Camerale præsentationem, quoniam quoad primum assumptum facultatis petendi assurecure, etiam antequam cederet dies solutionis, id non est privilegium particulare fisci, sed adinstar eorum, que habentur in l. f. constante, ff. soluto matrimonio, cum concord. petitur assurecure, ut adveniente tempore sequi possit solutio, eodem modo quo conceditur etiam iudicium præventivum, non pro solutio-

ne seu executione, sed pro declaratione, ut adveniente tempore executio fieri possit; Verùm ad hunc effectum requiritur accidentaliter deterioratio, & fluctuatio status debitoris, itaut non sit in eo statu, in quo erat de tempore contractus; Si enim debitoris status immutatus non esset, neque ejus conditio interim deteriorata, tunc etiam si suspectus parumque idoneus esset, non per hoc intrare facultas eum jurandi suspensum, quoniam sibi imputare debet alter contraheas, cur tunc ad eum conditionem non respexerit, atque minus idoneus fidem sequutus sit, Alex. cons. 241. lib. 6. per tot. & cæteri per Thom. de off. 85. n. 3. & 4. concordantibus in dict. Inter ammen. seu Romana nullitatis mandati 11. Decembris 1632. coram Albergato. Unde cum in proposito nulla concurreret immutatio, sed Appaltor esse idem, qualis ab initio fuerat, eademque bona possideret, nullo modo jurari poterat.

Et quoad alterum pactum de jure in suo casu verum, cessabat applicari ad factum, quoniam ut patet ex allegatis & aliis istud privilegium fundatum est in ratione publicæ necessitatis, qua imminente id conceditur, & non aliis, ut ita publica causa consuleretur, itaut cessante ista necessitate, sicut regulatur etiam jure privati circa duplicationem induriam, ut cæteris allegatis advertit Peregr. de off. lib. 6. tit. 7. eodem num. 21.

Præterea observabam, erroneum videri dictum assumptum, quod scilicet Appaltor esset iam debitor dictæ summe, quæ cum regulis arithmetice cadebat habita ratione temporis decursivi, itaut dici posset, ut Camerales dicebant, quod venisset, non autem cessasset dies debiti; In hac etenim materia regulandi debitum pensionis pro locatione rei fructifera, juxta communem traditionem scribentium in l. dicitur, ff. soluto matrimonio, frequentio-rem verò beneficiis illarum exinde desumentium, ad effectum regulandi, vel pensionem, vel divisionem fructuum, inter prædecessorem & successorem, non attenduntur tempora, in quibus pensio maturat, quia potest esse anticipata, & posticipata in gratiam unius vel alterius contractantis, sed attenditur ipsa perceptio fructuum ex deductis per Honded. cons. 85. n. 1. 3. & seq. lib. 2. Lotter. de benef. par. 1. cap. 44. n. 24. & seq. Girub. obs. 14. num. 7. & per tot. Fontanell. de pactis claus. 6. gl. 2. par. 2. num. 4. & communiter; Et idem ubi agitur de præditis urbanis, seu rusticis jure urbanorum regulandis, ut sunt hortus, in quibus fructus singulis temporibus pariformiter percipiunt, & tunc recte pensionis debitum regulatur pro rata temporis tanquam species fructus civilis, habita ratione singulorum mensium, dierum, & horarum; Ubi verò agitur de prædiis, & bonis non uniformem fructum redditibus, quia magis fructus in una parte anni, quam in altera, sive magis in uno anno, quam in alio, tunc dicta regula non intrat super æquali rata temporis, sed totum tempus, in quo omnium fructuum perceptio perficitur, regulatur pro uno anno ad notata per Bart. Castr. & alios in dict. l. dicitur, §. quod in anno, & in l. item queritur, §. ultimo, ff. locati, cum concord. per Menoch. lib. 3. præsumpt. 85. & per Barbos. de Episcopo alleg. 95. num. 4. Rota de off. 219. num. 7. & 8. par. 10. recent. ubi in proposito regulandi triennalem locationem bonorum Ecclesie permissam per extravag. ambrosie de rebus Ecclesie non alien.

Talis autem natura sunt huiusmodi appaltus Camerales complexivi, non solum fructuum naturalium, industrialium & civilium, qui singulis annis, seu in singula tempora percipiuntur, sed etiam juriæ ac Regalia emolumentorum provenientium à privilegiis, que Appaltoribus conceduntur, privati non competentia, ut sunt, incerta fugum & mercium, que in hoc Principatu, tanquam venientes sub prohibitione dardanarie, privati non veniuntur, conceduntur verò Appaltoribus solventibus pro eis partem pensionis. Ac etiam ius extractions fugum alias prohibitas, vulgò tracta nuncupate, de quibus habetur in Ferrar. extractionis hoc cod. tit. de Cur. 137. & in aliis. Iste autem fructus per Appaltorem non percipiuntur in primo anno, in quo ob incerta & tracta prædecessoris, remanent in hac parte penè inutilis, unde recipiuntur utilitatem in fine anni, ita adesse dicitur annorum posticipatio, ita & taliter, quod fructum ultimi anni, de facto percipiunt post jam finitum appaltum, eodem modo, quo regulata materia à dicta l. dicitur, cum concord. ff. vir de tempore contracti matrimonii habet vineam, vel alium fundum vacuam, quia fructus de proximo recollecti sint, percipit fructum etiam

etiam post tempus dissoluti matrimonii, seu alias factum casum restitutionis dotis. Ac etiam, quia in primo anno Appaltor magnas impensas facere debet tanquam per speciem segetem pro directione & præparatione negotiorum, & industrialium, in quibus major huiusmodi appaltor nervus consistere dicitur. Unde propterea, ut habeatur in Fulginate. salium de appaltibus salium, & similibus, experientia docet, quod in appaltibus salium, & similibus, primi anni solent esse damnosi parumque fructiferi, ultimi verò uberes & compensativi, quoniam huiusmodi appaltus in ipso jure vendendi, seu prerogativa facienda id quod alii non faciunt, magis consistere dicitur, juxta magistrale consil. 156. Soccin. lib. 2. Et consequenter dictus modus solutionis pensionis adjectus, non erat gratia dilationis solvendi debitum jam maturatum pro fructibus perceptis, sed erat correspondivus ad fructuum percipiendum, ideoque reverà Appaltor dici non poterat debitor.

ROMANA PRÆTENSÆ CONFISCATIONIS PRO ANTONIO BORANO CUM FISCO.

DISCURSUS PRO VERITATE. An fiscus ex persona & jure Banniti capitalis, actionem habeat ad fideicommissum Bannito ante vel post bannum respectu delato, sed non agnito. Et de jurebus de sui natura transmissibilibus ad hæredes, que non transmittuntur in fiscum.

- 1 Adversus.
- 2 Creditores jus non habent ad jura debitoris delata, sed non agnita.
- 3 Fortius talo jus non habet fisco.
- 4 Fiscus penaliter est deterior omnibus creditoribus.
- 5 Fiscus ubi confiscatio est generalis habetur loco hæredis.
- 6 An & quando in fisco transmittatur fideicommissum non agnitus.
- 7 De pluribus que conceduntur hæredi, vel creditoribus, sed denegantur fisco.
- 8 Quid attenda Confiscatione Sixti V. & bannimenti generalibus.
- 9 Fiscus succedit in fideicommissio jam agnito.

DISC. CXXIII.

Marius Gironus, institutus Cæsare, & Julio filiis masculis, relicta solum dote quatuor filiabus, post reciprocam inter eos ordinatam, substituit ultimo sine filiis morienti dictas feminas superflitas, ac istis Claudiam sororem, vel istius præmortue filios, unde factio casu dictæ substitutionis ad favorem Octavii de Bubalo filii Claudie per mortem omnium ditorum filiorum testatoris abque prole, qui tamen tunc de tempore facti casus, per mortem ultimæ feminæ oblatæ in Monasterio Turris specularium, per Curiam Vicarii in criminalibus capitaliter bannitus fuerat cum confiscatione bonorum. Præterea cepit fisco sibi deberi bona ad dictum fideicommissum pertinentia post facta per Antonium Boranum hæredem dicti Julii ultimi masculi defuncti, sed questio cessabat ex facto potius quam ex jure, quia ubi etiam agnitus præcessisset, sive idem Octavius nunquam bannitus esset, vel in gratiam restitueretur, adhuc inanis remanebat præsentio, dum detrahit ære alieno, legitima, & dotibus quatuor filiabus constitutis in facto docebatur, nil penitus in hereditate fideicommissaria remanere.

Verùm ubi etiam hæc facti circumstantia cessante, remansissent bona, in quibus dicta fideicommissaria successio verificabilis esset, Consulsum pro veritate à dicto Antonio, cum de reliquo in criminalibus non facilem, ac frequentem haberem scribendis consuetudinem, ut à classicis Curie Advocatis ferè communiter servatur; Respondi omnino vanam, ac improbabilem videri fisci præsentionem, quoniam sola fideicommissi delatio, seu apertura sine agnitione non transfert dominium in vocatum, qui potest non agnoscere. Unde propterea receptum est, creditoribus ejus, ad cuius favorem fideicommissaria vel alia successio est aperta, nullo suo competere ad talia bona, non prævia agnitione, sine qua dicuntur esse in terminis nude facultatis pendentes ab animo principalis, non ex-

cibilis per creditorem vel alium jus habentem in bonis, & jurebus debitoris ad communiter notat. in l. qui autem, ff. que in fraud. cred. Capic. Latr. & adden. dec. 8. & 34. Prat. obs. 1. 5. & 16. Salgad. in labyrinth. par. 2. cap. 10. nu. 103. & seqq. Rota in Firmiana fideicommissi de Formonis 9. Junii 1634. Panzirolo, sæpius in aliis canonizata, ut non semel sub tit. de credito, ita ut sit hodie conclusio plana & præautopponenda quoad creditores. Et in specialibus terminis fisci ad faciendam in cæteris collectis cum consueto elaborato, sed infeliciter prolixo stylo Castill. tom 5. contrav. c. 112. ubi concordantes.

Si enim id procedit in præjudicium creditorum, & etiam hypothecariorum, solventium causam verò onerosam & correspondivam, cujus causa favorabilis est, ac æquitatem fovet; Multo magis dicebam id recipiendum esse in Fisco contendente de lucro, ac agente de pœna, & sic de materia odiosa, cui æquitas potius resistit, itaut in dubio contra eum sit judicandum, atque in concursu creditorum vel aliorum, etiam solum personalem habentium, deterioris est conditionis, nullatenus gaudens illis privilegiis, quæ sibi tanquam creditorii conceduntur, ex deduct. per Collant. in l. 1. c. de pan. fisci. lib. 10. Capic. Latr. consil. 33. & 34. Salgad. in labyrinth. par. 1. cap. 7. ubi de hac differentia fisci creditoris, & fisci penalis.

Quando Fiscus veniret tanquam creditor pro certa pœna, id videbatur absolutum. Difficultas verò consistebat in eo, quod ipse veniebat ob confiscationem universalem, tanquam hæres anomolus, succedent in universum jus activum, & passivum delinquentis. Duran. de off. 380. Staiban. resol. 69. Rovit. pragmat. prima de bon. prodit. Capic. Latr. dicta consil. 34. & 31. Salgad. in labyrinth. par. 1. dicto cap. 7. Peregr. de jure fisci lib. 5. tit. 1. num. 68. & seqq. unde quemadmodum fideicommissum purificatum in vita substituti, licet non agnitus, abique dubio transmittitur ad hæredem, licet tanquam agnoscendum, itaut necessaria etiam sit agnitione transmissarii ad effectum dominii, & possessionis ut in materia sub titulo de fideicommissis, ac etiam in Mediolanen. Juris patronatus sub titulo de fisco, ac etiam in Mediolanen. Juris patronatus sub titulo de fisco, ac etiam in decisionibus in ea causa editis, ita videbatur, Fiscum tanquam hæredem posse huiusmodi transmissionem præterdere.

Quidquid autem sit de puncto, quando ageretur de fideicommissio jam delato ante bannum, itaut quando casus dictæ anomalæ successione in fisco verificatus est, in ea istud jus, saltem in terminis facultatis existere diceretur, quod etiam casu ex infra dicendis, adhuc contra fiscum facti dubitari posset. In hac tamen facti specie omnis difficultas cessabat, quoniam fideicommissi casus factus erat post bannum, quo casu concordare videntur omnes, ut hæc transmissio non detur ut ex Bal. Angel. Boffio, & aliis, Nat. cons. 472. Peregr. de jure fisci lib. 5. tit. 1. n. 93. & de fideic. art. 21. n. fin. Noal. de transmiss. casu 1. n. 60. cum seq. quia sicuti naturaliter moriens penitente adhuc condicione, suam vocationem non transmittit, ita dicendum videtur de moriente civiliter, & quia publicatio bonorum non capit futura.

Sed quando etiam ageretur de jure delato ante bannum non tamen agnitus, quamvis Peregr. de jure fisci dicto lib. 5. tit. 1. n. 84. in principio, ex Bald. Alex. Jaf. & aliis quoque allegat, affirmativam tenere videretur, quod clarus explicat de fideicommiss. dicto art. 31. nu. fin. Nihilominus mihi videbatur probabilior opinio contraria, quam tenent Aretin. Decius, Riminal. Cepolla, & alii relati per eundem Peregr. cod. n. 84. Nedium ex ratione quod confiscatio trahitur ad quæsitam per damnatum, non autem ad acquirenda. Sed ex alia, quod fisco non est verus hæres, sed habetur loco hæredis, unde propterea multa fisco denegantur, que conceduntur hæredi ut infra. Act enim fortius esse verisimiliter deficiente utraque voluntate, tam fideicommissum quam ipsum damnati, transmittendi hanc facultatem in adeo odibilem successorem, cum serò omnium fideicommissentium consuetudo sit ordinandi fisci exclusionem, imò etiam eorum, qui nullum ordinant fideicommissum restitutorum, juxta dec. 258. Othob. & sæpi in sua materia sub tit. de fideicommissis.

Hinc habemus, rectè substitui omni fideicommissi, etiam super legitima in casu delicti ad exclusionem fisci, ut in Romana seu Januensis officiorum pro Regis, & in Paranen. fideicommissi de Scuffonis sub tit. de fideicommissis, & sub alio de legitima & detractionibus. Item jus contrabulandi testamentum ex causa præteritionis vel exheredat-

dationis, seu jus rejicendi onus de legitima transmittuntur ad heredem, & tamen non transmittuntur ad fideum ex deductis per Capyc Latr. d. conf. 33. & seq. Giurb. conf. crim. 56. Farinac. conf. 173. lib. 2. Vermigliol. conf. 51. n. 3. Atque licet ex magis communi, facta donatione omnium bonorum cum reservatione facultatis testandi de certa summa, ista transmittatur ad heredem intestatos facultatarii, quamvis dicta facultas ad exercitium non deducatur, nihilominus hac transmissio non datur ad Fiscum Matrill. d. 277. Castill. d. 143. Hodien. ad Surd. d. 272. n. 3. ex dicta ratione cessantis verisimilis voluntatis transmittentis in talem heredem, qui non verus ex praeiumppta voluntate morientis, sed potius anomalus dicitur, per anihilationem magis, quam per successione.

8. Motivabatur ex parte fisci de Const. 6. Sixti V. §. 8. ubi disponitur confiscationi locum fieri non obstantibus fideicommissis. Sed factis erat responso, cum dictae Constitutionis contextus ostendat, eam loqui de bonis iam possessis à damnato, atque pro fructione pro tempore ejus vitæ, quæ transit in fideum tanquam de bonis iam quaesitis, non autem de quaerendis, iuxta ea, quæ habentur collecta apud Salsos par. 3. c. 15. & pro absoluto habetur per Peregr. & alios locis citatis, nisi expressa consuetudo cautela fisci exclusiva per fideicommissi ordinatorem adjecta sit. Idcirco dicta Bulla prodiit pro tollendis omnibus his juris ambiguitatibus in prædicto scilicet casu in quo in bonis iam possessis & quaesitis, prætendatur exclusio Fisci ex causa fideicommissorum, secus autem in jure quaerendo, de quo Bulla non loquitur, atque ad ejus limites, & relative disponant bannimenta generalia, & hanc dixi mihi videri veritatem.

ANNOT. AD DISC. CXXIII.

Videnda sunt ea, quæ habentur infra disc. 160.

PERUSINA PARTICIPATIONIS PENARUM PRO THESAURARIIS UMBRÆ CUM CAMERA.

Causa disputata in Congregatione Camerali, & concordata.

Appaltatori penarum seu proventuum ex maleficiis an debeantur penæ seu proventus provenientes ex condemnatione seu multa, aut compositione sequuta in Curia Principis pro delicto in loco appaltus.

SUMMARIUM.

- 1. Causa controversa.
2. Conductori penarum loci debetur ea quæ in alia curia decreta est.
3. De concursu plurium Baronum, vel officialium ad penam pecuniariam.

DISC. CXXIV.

1. CUM inter effectus comprehensos sub appaltu Thesaurariorum Umbriæ, essent multæ seu penæ maleficiorum illius Provincie, atque casus dedisset, quod ob delictum ibi commissum, pars offensa ex privilegio l. unice. C. quando Imperator &c. causam traxisset ad Curiam Romanam, in qua reus ad quamdam penam pecuniariam condemnatus fuit Cameræ applicatam. Hinc orta est controversia in Congregatione computorum, inter dictos Thesaurarios & Camerales, cui nam dicta pena applicanda esset, prætendentibus Cameralibus spectare ad Cameram, quasi quod non sit pena delata in loco appaltus, quod tamen doctissimus Cameræ Advocatus nullatenus cum terminis specialibus probabat, sed solum ad id probandum insistebat in conclusione, quod privilegium dictæ leg. unice, tanquam insertum in corpore juris non videtur generalitate verborum, fed expressa mentione indiget.

2. Pro Thesaurariis scribens, dicebam conclusionem esse in suo casu veram, ubi scilicet agitur de præjudicio illorum, quibus tale privilegium competit, & ad effectum inspicendi, an illud intret necne. A nostræ autem controversiæ casu extraneam esse, quia non erat questio super privilegii competentia, sed an pena dici possit de loco comprehenso sub appaltu. In quo puncto affirmativam omni-

no veriore dicebam, quia eo ipso, quod maleficium committitur, acquiri dicitur jus conductori soventi præsertim causam onerosam, non curato, an condemnationi in uno vel alio loco sequatur. Ad quod probandum adducebam individualement auctoritatem Vermig. conf. 437. 438. & 440. in quibus in specie id firmatur, ac deducuntur fundamenta quæ ibidem videri possunt.

Quod clare observabam probari ex capitalis ejusdem appaltus, in quibus disponitur, ad Thesaurarios spectare penas pro quibuscumque delictis etiam lætæ majestatis, & tamen de istis non cognoscunt judices inferiores, sed solus Princeps ejusque suprema Curia, etiam in prima instantia Farinac. qu. 118. n. 15. cum seqq. ergo attendi non debet locus cognitioni causæ, & condemnationis, seu delicti.

Præterea hujusmodi quaestiones cadere solent inter diversos Principes seu Officiales, & Barones, ita ut contentio sit, An pena in unam vel alteram bursam intrare debeat, & de quo agunt Constantius in l. 1. C. p. n. fiscal. cred. præferr. lib. 10. n. 22. cum seqq. Franch. d. 434. Apont. de potestate Prærog. tit. 1. §. 3. Kovit. prag. 5. de administr. Univers. & prag. 1. de probib. vend. Tbes. & adden. decif. 132. & 266. Santel. dec. 29. Merlin. dec. 125. & 168. alias 449. par. 5. rec. Secus autem ubi unum, & idem est utriusque loci fiscus, ita ut in unam eandemque bursam pena intrare dicatur, sive in uno sive in altero loco sequatur condemnatio, quia tunc idem fiscus ex delictis in ista Provincia contingentibus duplicem utilitatem reportaret, pensionem scilicet ab Appaltatoribus, & penam à delinquentibus ex sola formalitate mutationis loci ab ipsis Principis facto pendente, cum ita omnes causas graves possit ad ejus curiam advocare. Et secundum præmissa, quibus veritas assidebat, resolutum fuit, licet juxta solitam computa per concordiam solidata essent.

Et ex eisdem rationibus in una Urbinatens. appaltus pro Peribertis, idem dicebam in Congregatione Camerali, ut scilicet Thesaurariis deberetur conventa participatio tractarum ad rationem decem pro centenario, quamvis Thesaurarius Generalis decrevisset quod obtinentes tradas in dicto statu deberent solvere illarum emolumentum, quia non potest locator ex facto ejus voluntario tollere consueta emolumenta Appaltatori, per quem sufficit non stare, ut in simili habetur in Urbinatens. salarii 26. Junii 1652. Zarata & 20. Novembris 1654. Alpergato apud Zach. de salar. q. 23. & prima est repetit. apud Patell. dec. 40. & generaliter habetur hoc tit. & in altero de locato de locatore debente præstare patientiam, ac nihil faciente quod conductori præjudicet.

ANNOT. AD DISC. CXXIV.

AD hanc materiam participationis penarum, de qua aliis relatis, habetur apud Matrill. d. 12. Farinac. conf. 107. & 148. lib. 2. Larrea alleg. 37. de penis scilicet incurfis, & declaratis de tempore unius officialis, exactis autem de tempore alterius, habentur in hoc Statu Ecclesiastico Constitutiones 93. Sixti V. §. 5. Clementis VIII. & 88. Pauli V. ex quibus questio decisa remanere videtur, quod scilicet in participatione, sui reparatione, attendi debeat tempus, in quo incameratio cum effectu sequatur, quasi quod id sit premium, quod ex pecuniis, vel bonis iam obtentis fiscus præbeat officialibus, aliisque participantibus, tanquam per speciem admissionis ad convivium, seu ad mensam, ut in ea accumbant illi officiales, qui reperiuntur de tempore, quod cibi sunt jam præparati, non autem illi, qui erant officiales de tempore, quo aperitur fuit jus ad cibos assequendos, cum potius id videatur importare quandam præparationem futuri convivii, cuius tempus attendendum venit.

Quare in hoc proposito, questio cadere videtur in casu, quo pena jam declarata, & cognita sit, fed fiscus, vel ejus officialis concesserit reo, qui penam passus est, vel alteri, qui eam solvere debet, aliquam dilationem ad solvendum, & de hoc agitur apud Farinac. d. conf. 107. lib. 2. ubi quod tunc habetur pro jam incamerata ad favorem primi officialis, dum dilatio non percutit substantiam, neque ista casu intrat ratio incertitudinis, quod scilicet prius incertum esset, an penam effectum sortiri deberet, necne, ob gratiam Principis, vel ob aliud accidens, ob quod licet de jure incurfa sit, potest effectum non forriri.

Idcirco in casu contingentia, in una Romana Centesimæ, inter prædecessorem, & successorem in officio substituti Commissarii Cameræ, dicebam, consultus pro veritate cir-

ce circa participationem emolumentis resultantis ab incameratione quarundam secretariorum montium, quod si Camera effectivè obtinere secretarias, eas tamen pro ejus commoditate distulisset vendere ad aliquod tempus, intra quod sequuta erat mutatio officialium, quod tunc pro primo officiali respondendum esset, cum tali casu pena esset jam consummata, & exacta in ipsis bonis, quæ Camera poterat non vendere, sed pro se retinere, ideoque ejus voluntaria dilatio in vendendo non debebat præjudicare officiali. Secus è converso; dando, in hoc exemplum officialis, de qua infra disc. 161. quod scilicet cum illa confiteret in Castro, ac etiam in casalibus, quæ Camera poterat vendere, vel pro se retinere, si determinasset retinere, & postea mutato consilio ex intervallo vendidisset, & pretium in pecunia recepisset, illudque incamerasset, tunc vendendum non est, ut attendi debeat istud ultimum tempus, fed potius primum, quoniam tunc verè, & effectivè pena exacta fuit. Cum præsupposito tamen, quod actus sit jam perfectus, & consummatus, adeo nulli vigeat dubietas, vel incertitudo circa substantiam, fed fit solum circa exactiorem, & in sola ratione dilatoris; secus autem si adhuc vigeret dubietas circa substantiam, adeo res adhuc esset in pendulo, quia nempe à sententia lata super incameratione, vel super incamera, pendere istud ultimum tempus, unde propterca licet fiscus ex ejus privilegio obtineat in possessorio, & denegationem appellationis suspensivæ; nihilominus rationabiliter abstinerit à venditione, & ab effectiva incameratione, ob dubietatem, quod in gradu appellationis, condemnatio retractari possit, atque tunc intrare videatur ea, quæ habentur favore illius officialis, qui reperitur de tempore, quo effectiva incameratio sequatur, id est, quod actus sit perfectus.

Ad hanc materiam quoque conferre videtur ea, quæ habentur dec. 322. par. 4. recent. tom. 2. repetit. apud Cocchin. dec. 1839. in proposito participationis munus, & emolumentorum, quæ solvi solent per noviter promotos ad Cardinalatum, familiaribus Papæ, occasione susceptio nis piles, vel receptionis bireti, quod eis absentibus ultra mones, per unum ex familiaribus transmittitur, an scilicet debeantur familiaribus illius Pontificis, qui creavit Cardinales, vel potius familiaribus Pontificis successoris, ac regnantis de tempore, quo facta est distributio malsæ ex hujusmodi muneribus constat.

NEAPOLITANA FRUMENTI PRO COLLEGIO ROMANO SOCIETATIS JESU CUM REGIO FISCO, ET CIVITATE NEAPOLIS.

Discursus pro directione causæ.

De obligatione Principis, ejusque potestate circa concernentia Annonam, atque de illius administratione penes quem resideat. Et quando ex ista causa Fiscus obligetur.

Prorex an possit facere fideiussiones, & securitates pro annonam ad favorem dominorum frumenti, & victualium Civitatis, obligando Fiscum Regium ejusque bona.

Periculum rei venditæ cuius sit, & quando indicatur distractus, vel novatio contractus jam perfecti.

SUMMARIUM.

- 1. Fidei series.
2. Periculum rei venditæ consistens in pondere, numero, vel mensura, cuius sit.
3. Quando contractus emptionis, & venditionis sit perfectus.
4. An, & quando incertitudo pretii obstat necne perfectioni contractus.
5. De differentia inter pretium stabilium, vel aliorum non existentium in publico quotidiano usu, & victualium.
6. De probatione valoris frumenti.
7. Ubi traditio sequuta non est culpa emptoris, habetur pro sequuta.
8. Annona cura, seu administratio principaliter incumbit Principi, cuius mandatarii dicantur Decuriones, & alii officiales.
9. Princeps dicitur Republicæ maritus, & pater Subditi. Card. de Luca Lib. II.

torum, quos de tempore penuria tenetur providere, & subvenire.

- 10. Quando Prorex possit vel non subdubere, & obligare Fiscum Regium.
11. Civitas dicitur corpus, & à quibus constituatur, & an deserta parte à devotione Principis, dicatur deservire corpus.
12. Ad effectum distractus, seu novationis quæ requirantur.
13. Venditor frumenti vel rerum corruptibilium, quando possit propria auctoritate vendere in damnum emptoris.
14. Quare requiruntur in contractu, necessaria etiam sunt in distractu.
15. An, & quando restit distracti possit cum eo, cum quo fuit contractus.

DISC. CXXV.

CUM magna Civitas Neapolis de anno 1647. tum ob generalem Italicæ fertilitatem tum ob motus populares sequutos de mense Julii ejusdem anni, gravem frumenti penuriam pateretur, Princeps Rogebat Apud Officialis per Proregem deputatus ad præstendum, & assistendum nomine Regio in concernentibus annonam, & graminis dictæ Civitatis, vulgo Grassarius nuncupatus, sub die 6. Septembris, de ordine ejusdem Proregis convenit cum procuratore Collegii Romani in feudo Ortæ ejusdem Collegii, promittendo solutionem pretii ad illam eandem rationem, qua solveretur quibusdam alii pariter in eadem Apulia frumentum habentibus, in casus conventionis executionem, eadem die dictus procurator per epistolam familiarem dedit ordinem superiori Ortæ pro dicti frumenti consignatione, cui demandaret dictus Princeps, qui in dorso ejusdem epistolæ mandavit eidem Superiori, quod dictam consignationem faceret cuidam personæ in Oppido Baroli commoranti, cuius onus & cura esse deberet illud conduci faciendi ad Oppidum prædictum, & exinde transmittendi Neapolim cum navibus.

Sequuta fuit consignatio dicto adjecto tumulorum 2. m. circiter, de quibus upotè solutis nulla erat questio, reliquorum autem 10. m. suspensa fuit ob novum ordinem à dicto Grassario datum, stantibus novis motibus popularibus sequutis sub die 5. Decembris.

Magis autem ob dictos motus erecens penuria, tam illius partis Civitatis, quæ fidelitatem Regi conservabat, quam arcium, ac terrestris, & maritimi exercitus Regii; Ideo, Prorex dedit in mandatis Gubernatori Baroli, ut omnino curaret consignationem frumentorum, eorumque onerationem in duabus navibus in eo portu existentibus, ut quamprimum ducerentur pro servitio Civitatis, arcium, & exercitus, eidem injungendo, ut ipsis nomine frumentorum dominos de pretii solutione asscuerat. In cuius mandati executionem Gubernator prædictus committendo etiam violentiam cum militum transmissione, curavit per dictum Superiorem Ortæ sibi assignari dictos tumulos 10. m. quos conductos ad portum oneravit in dictis duabus navibus, atque in apocis, vulgo nuncupatis polize di Carico, expressam fuit, dictum frumentum esse idem contentum in dicto partito tumulorum 12. m. facto per dictum Grassarium, ad effectum consignandi eidem, vel cui Prorex mandaret.

Sequuta oneratione, dum naves suam iter progrederebantur, ex parte dicti Superioris Ortæ portoratus fuit supplex libellus Proregi in Collaterali Consilio, in quo facta præmissorum narrativa, supplicatum fuit impartiri facultatem habendi dictum frumentum, postquam ad portum advenerit, ad effectum distribuendi piscioribus Civitatis, atque ab eis sua manu pretium exigendi, & juxta petita rescriptum fuit, sed hoc nullum habuit effectum, quoniam ex dictis duabus navibus, una, in qua major pars dicti frumenti onerata erat, ab hostibus vel pyratis deprædata fuit, ea verò modica pars, quæ reperiebatur in altera navi ad portum deventa, applicata fuit per Proregem munitioni arcium & fortaliorum, tam ejusdem Civitatis Neapolis, quam Gaetæ, ac etiam pro servitio classis maritimæ, sed de hac parte upotè soluta nulla pariter erat questio, quæ solum erat pro dicta rata frumenti perempti, pro qua Advocati, & Agentes dicti Collegii, circa eadem tempora iudicium influerunt in Regia Camera summarie contra Fiscum; Quo opponente, nullam contra eum competere actionem, sed contra Civitatem, fuit





di Regnorum origine, unitate, & diversitate respectivè.

SUMMARIUM.

- 1 Adis series. De prima erectione Regnorum utriusque Siciliae, tunc unicum Regnum constituabant. De illorum divisione. Quomodo post divisionem Regnum Siciliae citra nuncupatur. In Regno Neapolitano, seu Siciliae citra, unum est regimen sub eisdem legibus, eademque uniformi moneta. Regnum Siciliae ultra est in omnibus diversum ab illo Siciliae citra. Unio Regnorum sub una Corona non causat eorum unitatem. Jus cudendi monetam est de Regalibus, & spectat ad Principem. De materia monetarum. Si moneta in qua debetur solutio est rara, an admittatur debitor ad solutionem in altera specie.

DISC. CXXVII.

Reservata auctoritate Apostolica, ad nominationem Regis Catholici, super fructibus Ecclesiae Metropolitanae Rheginen. in Calabria de Regio iurepatronatus ad favorem Emanuelli Montoyæ annua pensio ducatorum 300. monetæ illarum partium, Orta est controversia inter Archiepiscopum, & pensionarium super qualitate monetæ, prætendente Archiepiscopo illam deberi in scutis monetæ Regni Siciliae ultra, constitutis ex quibusdam rareis ibi nuncupati, utpotè in dicta Civitate, & Diocesi in extremis partibus Calabriae existente, & cum dicto Regno satis proximè confinante, magis frequentata, quam esset moneta Regni Neapolitani, & introducta de super causa cotam A. C.

Scribens pro Emanuele pensionario, cum sensu etiam veritatis, quem etiam causæ eventus comprobavit, dum ita iudicatum fuit, Dicebam improbabilem, nullique fundamento innixam esse huiusmodi prætensionem, quoniam cum reservato facta esset de moneta illarum partium, intelligenda erat de illa huius Regni Siciliae citra, seu Neapolis, cuius pars, seu membrum est dicta Provincia Calabriae, omnino separata, & independens à dicto altero Regno Siciliae ultra.

Quamvis enim inspecta primæva huiusmodi Regnorum erectione sub Anacleto Antipapa, seu Innocentio II. in persona Rugerii II. iuxta unam opinionem, sive diverso tempore juxta alteram prius in personam Rugerii I. Normanni, unicum esset Regnum Siciliae nuncupatum sub unico Rege, complexivum omnium illarum partium, & regionum, quæ hodie utrumque Regnum Siciliae, & Neapolis constituant, unde propterea Constitutiones per Federicum Imperatorem compilatae circa annum 1320. aliaque leges usque ad extrema tempora Regni Caroli Primi Andegavenis, erant, ut de facto remanserunt communes, ac probabiliter una eademque erat moneta.

Nihilominus, postquam, in Vespere siculo, Gallis expulsis, illa Insula se dedit dominio Regis Aragoniæ, quo efformata fuerunt Regna, quorum unum à dicta Insula, & ab altera Melevitana sibi annexa constitutum, & ab Hispanis possessum, nuncupari cœpit Regnum Siciliae ultra Pharam, alterum verò in reliquis Provinciis seu regionibus mediterraneis, perseverans sub eadem dominatione Gallorum, usquequo per adoptionem factam à Regina Joana II. de Alphonso Primo Aragonensium Rege, non per viam antiquæ unitatis, sed quolibet eius naturam retinente, sub eadem Corona unitum fuit, Nuncupari cœpit Regnum Siciliae citra Pharam, deinde autem frequentius apud feudistas, & in investituris apostolicis Regnum Apulie, A quodam verò moderno tempore abusive vulgò Regnum Neapolitanum ob residentiam, quam

4 Reges in ea Civitate facere consueverunt, & ex tunc habitum fuit pro omnino separato. Istud verò Regnum, quod legaliter & discretivè ad reliquam Regis Catholici Monarchiam, unica est Provincia, ob uno Præsidi seu V. Rege sub eisdem legibus regitur, eademque est moneta, quæ sub diversis speciebus in dicta Metropolitanica, seu residentiali Civitate fabricari solita, omnibus dicti Regni partibus æqualis est, & uniformis, itaut non detur regio, Civitas, vel locus, quæ particularem, & ab aliis diversam habeant monetam;

Licet enim idem Regnum, facilioris regionis gratia, divisum sit in duodecim Provincias, ita improprè dictas, quarum singulæ proprium habent Præsidiem; Non tamen diversa corpora constituunt, neque diversas habent leges vel monetas, ut contingit in Statu Ecclesiastico juxta Legationum diversitatem, sed ubique pariformiter vivitur cum eisdem legibus & monetis, exceptis consuetudinibus locorum particularium circa leges.

Regnum verò Siciliae ultra, diversam habet monetam sub diverso cuneo & impressione, tanquam diversi Regni seu Principatus; Licet enim Regna post mortem Alphonsi primi denuò divisa sint, ac demum sub Rege Ferdinando, Catholicò, nuncupato, ad eisdem Coronæ Aragoniæ unionem redierint, attamen adhuc duo diversa remanent Regna inter se distincta. Quoniam unio huiusmodi Corona non inducit ipsorum Regnorum unitatem, juxta ea quæ habentur deducta in Pampilonen. decimarum de Tafalla sub titulo de præeminentiis. Unde propterea banniti vel inquisiti unius Regni, in altero tanquam in diverso territorio, ac omnino diverso Principatu esse ducuntur. Atque ut patet ex deductis in Panormitana successione feudorum disc. 13. & in aliis sub tit. de feud. diversas habent leges, imò eadem Constitutiones antiquæ utriusque communes, diversam habent interpretationem, & praxim, ut loco citato.

Cum igitur jus cudendi monetam sit de Regalibus, itaut non nisi ad loci Principem spectet ad text. in c. 1. quæ sint regalia, ubi Ileria, Bald. Alvaror. Afflicti. & ceteri, Capic. in Investitur. feud. vers. feudorum regalia, verbo moneta, & ceteri communitur, de quibus amplè Borrell. de præstantia Regis Catholici cap. 12. nu. 2. cum sequ. ubi iuxta consuetam eruditionem benè agit de monete origine usu, ratione, falsificatione, ac probitate, itaut vulgo debitum pondus, (suumque intrinsecum valorem) habeat, quorum plura deducit etiam Lotter. de benef. lib. lib. 1. c. 39. & habetur in Melevitana disc. præced.

Hinc proinde, cum reservatio esset de moneta regionis seu illarum partium, atque ista regio, seu provincia sit membrum, hæc pars huius Regni, de hac moneta sine dubio reservatio intelligenda est, quia hæc dicitur moneta regionis non altera diversi Principis, in hoc Regno non habeatis jurisdictionem, & Regalia.

Et quamvis in dicta Civitate ac Diocesi, utpotè in extrema parte Regni, & ob magnam adjacenciam dicto alteri Regno, magis in usu & commercio esset dicta moneta Siciliae ulterioris, rara verò altera proprii Regni. Nihilominus id est accidens, quod non alterat, ut etiam praxis docet in aliquibus extremis partibus Arturii confinantibus cum Reatu Ecclesiastico. Urbi magis approximantibus, distantibus verò à Civitate Neapolis, quoniam in commercio, magis est moneta Papalis, quam Regnicola, non per hoc tamen dicitur moneta proprii Principis, seu propriæ regionis, ideoque juxta ea quæ frequenter habentur in hac materia sub tit. de pensionibus Ecclesiasticis, præsertim in Calaritana pensionum, aliud prætendi non potest, nisi quod ubi moneta, quæ est in obligatione non reperitur, vel est nimis rara, itaut notabile incommodum debitori causet in ea præcisè solvere, ex æquitate admittatur debitor ad solvendum in alia moneta, quæ importet æquivalentiam, itaut creditor obtineat totum id quod interest, solutionem fieri in ea moneta, quæ est in obligatione, ut habetur etiam in d. Melevitana disc. præced.

ROMANA SEU JANUEN. DOTIS PRO MARIA CATANEA COSTA CUM OCTAVIO COSTA FILIO.

Causa decidit per Rotam pro Obavio.

De eadem materia monetarum. An scilicet edita, vel alia provisiones principis loci, in quo initus est contractus super earum valuatione, sufficiant creditorem vel respectivè debitorem extra ejus ditionem, quomodo, & quando.

SUMMARIUM.

- 1 Adis series. Devisio causæ ejusque fundamenta. Sæpè à magnis Tribunalibus procedunt resolutione coignatione moris.

- 4 De questione, quale tempus in materia monetarum attendi debeat, an obligationis, vel solutionis. In valore & usu monetarum Principis auctoritas totum facit. Et dat regulam. Contractus jurati non subjacent statuti, & legibus secularibus. Leges vel provisiones Principis in materia monetarum locum non habent cum non subditi. Declaratur conclusio, de qua num. 6. Incolatus occasionalis non facit cessare civilitatem originis. Potest quis esse Civis durium locorum. Quando statuta sint operativa, & attendantur etiam extra territorium.

DISC. CXXVIII.

In nito matrimonio de anno 1631. in Civitate Januensi. inter Mariam Catanæm eisdem Civitatis, & Benedictum Costam in Urbe, filium Octavii pariter Januensi, seu Albinganensium, cum dote librarum 60. m. eoque ad plures annos dissoluto per mortem viri. Cùm pro dicta quantitate data essent quedam jura Hispaniarum, & super dato Mediolani, notabiliter hoc medio tempore deteriorata, ac effecta penè nullius valoris. Hinc occasione restitutionis dictæ dotis, orta in primis fuit quæstio inter dictam Mariam, & Octavium ejus filium, legatarium, seu hæredem fideicommissarium Octavii senioris. An dos consisteret in quantitate, vel in specie, ex quo pendebat, num hujusmodi iurium deterioratio, vel, vel nullius damno cederet.

Et introducta causa in Rota, proderunt coram Octavio, & Taja resolutiones mulieris favorabiles pro restitutione dotis in quantitate, ut habetur actum in hac eadem causa in sua materia sub tit. de dote. Deinde vero assumptum fuit disputandum alterum dubium, super eisdem quantitatibus liquidatione, ob alterationem valoris librarum Januensis, dum inter partes non dubitatur hæc moneta esse imaginariam. An scilicet attendendum esse tempus contractus, ut debitori mulieri creditrici, vel tempus solutionis, ut expediret mulieri creditrici. Et proposita coram Taja sub die 25. Junii 1668. proditit resolutio debitori favorabilis, attendendum scilicet esse tempus contractus, quo attento, debitum liquidandum erat in minori summa.

Resolutio magis proditit potius ex quadam æquitate non scripta, quam ex discussione conclusionum juris, habita consideratione, quod ad eisdem Mariz favorem benignè professum fuerat in dicto altero dubio fere puncta magis importante. Ac etiam quia Tribunal cum eadem, magis exercuerat æquitatem circa contraventionem præcepto Octavii senioris juxta dec. 204. apud Rojar. & sic, ut cum eodem motivo æquitate aliqua fieret hinc inde compensatio. Unde propterea in huiusmodi causa, ut frequenter in aliis, & practicum fuit id quod advertunt Apont. dec. 34. in fin. & Colmelius Rovitus dec. 49. n. 13. quod sæpius à magnis & Collegialibus Tribunalibus procedunt resolutiones, vel ex illis causis quas recentent & declamant Aponte, vel ex aliis motivis à partibus earumque Advocatis non deductis, neque excogitatis, unde propterea refertur tam frequens legisjorism & pragmaticorum error, insistenti mordicus in decisionibus, non distinguendo casus, & non considerando diversas circumstantias.

Quatenus verò pertinet ad ea, quæ jura sunt, Scribens pro muliere creditrice, dicebam quod licet ista quæstio, An scilicet attendendum esset tempus obligationis, vel illud solutionis, esset apud antiquiores nimium controversa, itaut elaboratus additionator ad dec. 67. p. 9. nec ubi multa in hac materia colligit, num. 10. dicat, eam nuncupari à Doctoribus questionem altam, antiquam, profundam, confusam, & involutam, habentem à tergo lupos, & à fronte præcipitium. Nihilominus admittendam magis communem, ut & hodie receptam esse, attendendum sit tempus contractus, quoties agitur de moneta imaginaria, ut in præsentis, ut apud Afflicti. disc. 1194. in principio, Thesaur. de augmento monetæ part. 1. Rot. disc. 214. post Cene. & in aliis collectis per eisdem Adden. ut supra, & in Melevitana disc. 126. ac in hujus causæ decisione, ac habetur pluries sub tit. de credito, & in altero de pensionibus, ubi est propria hujus materie fides.

Dicebam tamen, huiusmodi propositionem, quæ hodie recepta est pro regula, non procedere in casu contro-

verso, ob decreta seu statuta edita per Rempublicam Januensem de annis 1637. & 1638. in contrarium expressè disponentia. Ideoque cum jus monetarum sit de Regalibus majoribus supremo Principi reservatis in duobus discurs. proximi præcedentibus. Hinc sequitur quod in valuatione ac usu monetarum, Principis auctoritas totum faciat ad text. in l. prima ff. de contrahen. empr. cum concord. apud Latream dec. 1. num. 9. & per dictos Adden. ad disc. 67. n. 21. cum seq. p. 9. ror.

Non negabant scribentes in contrarium dictam propositionem, quod scilicet Principis decretis, vel statutis in propria ditione, circa usum, & valorem limitationibus, una, quod ageretur de contractu jurato regulariter non subjacens statutis & decretis Principis secularis ex utroque defectu voluntatis & potestatis ex deductis per Lambertengh. 6. de contractu gl. fin. g. 2. n. 4. & 9. Barar. & Adden. dec. 44. & 42. dec. 387. n. 6. cum seq. part. 9. nec. & passim, ut frequenter habetur sub tit. de contract. ac altero de credito. Et secundò quod id procederet cum propriis subditis, & in propria ditione, quorum utrumque in præsentis casu, & in propria ditione, quorundem utrumque in præsentis casu agebatur, ac obierat Octavio senior, à cuius hæreditate hujus dotis restituitio petebatur. Potissimè quia in dictis aliis præcedentibus dispositionibus, eadem adrix portit fuerat beneficio statutorum Urbis pro obtinenda via executiva illorum vigore pro dote competente, ex deductis in hac eadem causa, sub dicto tit. de dote.

Quodque huiusmodi provisiones in materia monetarum non sufficiant non subditos, sed locum habeant solum cum propriis subditis, ultra propositiones generales in materia statutorum, de quibus præsertim in Romana pecuniaria, seu dote de Santacruce sub dicto tit. de dote & alibi. In specialibus terminis monetarum habetur in dicta Melevitana disc. 126. In præsentis autem dupliciter cessabat subiectio, quia extra territorium seu ditionem, & quia cum civibus Romanis, dum adrix, effecta erat domiciliaria viri, idem domicilium retinendo in statu viduitatis.

Quidquid autem sit de dicto motivo æquitate, compensativo alicujus rigoris adhibiti in altera quæstione, ob quod resolutio non omnino improbabilis videbatur. Etiam circumscripto, prædicta alia materia, reflectendo licet ad veritatem, parum probabilia mihi videbantur. Præsertim verò nulla penitus consideratione dignum erat primum de contractibus juratis sub laicalibus statutis, & provisionibus non cadentibus, unde merito per Rotam spreum fuit. Conclusio enim est vera de jure, sed omnino cessabat applicatio ad factum, procedit siquidem quantum statutum vel alia laicalis provisio, directè tollerent juramentum, quæ enervando substantiam actus, eximeret juramentum ab observantia juramenti, quod ubi non tendit contra bonos more naturales, sed abique interitu æternæ salutis servari potest, semper servandum est. Secus ubi agitur de exceptione modificativa, quæ non percutiat substantiam actus sed accidentia, & sic interpretationem actus dubii præsumptus magis, & minus, sive non comprehensioem casus, vel præsumptum implementum, aut etiam defectum probationis eisdem juramenti, admodum fidem scripturæ, cum simulibus, ut in foro quotidianum habemus.

Juramentum siquidem in hac facti specie, interpositum est super ipsa dotis solutione vel restitutione respectivè in summa librarum 60. m. unde contra illud venire diceretur, quando ipsa restituitio in genere, sive ipsa summa impugnetur. Sed si utraq; firma manente, oriatur quæstio, etiam de ipso jure communi dubia, super eisdem summa liquidatione, & quantum illa consistens in moneta imaginaria importet in moneta vera, quodve tempus attendi debet, id omnium est conventio, & consequenter provisiones super huiusmodi casibus omittis, ac de jure, vel de facto dabiis, nullatenus percutiunt ipsam juramentum.

Quo verò ad aliud motivum deficientis potestatis, illud pariter non videbatur habere substantiam ex defectu applicationis, quoniam ambo contractantes origine erant Januenses, seu illi ditioni subiecti, ibique initus erat contractus. Et quamvis, tam vir, quam ejus pater in 9. addent. Adden. ut supra, & in Melevitana disc. 126. ac in hujus causæ decisione, ac habetur pluries sub tit. de credito, & in altero de pensionibus, ubi est propria hujus materie fides. Dicebam tamen, huiusmodi propositionem, quæ hodie recepta est pro regula, non procedere in casu contro-

Vetigalium disc. 104. & plures sub tit. de praeminentiis, ubi de hac materia civilitatis.

Nil obstante quod eadem ad huc usa esset beneficio statutorum Urbis, tum quia id esset allegare inconueniens, quia si statuta non intrabant, eorum dispositio admitti non debebat. Neque ex pingui remedio concernente solum ordinatiora iudicii, & intentato per caudicos & procuratores, debet mulier, huiusmodi forensium subitum ignara, remanere praedicta in substantia, seu forte principali eius dotis. Tum etiam quia de iure non implicat, aliquem habere duplicem civilitatem, unam scilicet ratione originis, alteram vero ratione domicilii seu incolatus, ac utramque respective retinere ex deductis per Burat. dec. 804. n. 4. Adde. ad eum dec. 811. n. 7. dec. 187. in fine, post Zacch. de oblig. Cameral.

Et in specie consimilis negotioris Januensis in Urbe commorantis dec. 175. n. 20. p. 9. rec. Et in terminis ulterioris negotioris exteri ad effectum comprehensionis sub statutis dec. 137. per tot. part. 5. rec.

Præterea considerabam, recte applicari posse ea quæ habentur apud Merlin. dec. 447. alias dec. 353. p. 5. rec. nu. 15. cum seq. de operatione statuti unius loci extra territorium, & cum non subditis, non in ratione auctoritativa, sed in ratione probativa vel interpretativa voluntatis disponentis seu contrahentium. Cum enim alteratio monetarum in Civitate & ditione Januensi, tanquam de Regalibus & spectantibus ad Principem, facta esset per ipsam Republicam, hinc proinde ista faciendi talem actum, ista declaravit eius animum, quod scilicet intendebat id agere, quoad contractus futuros, non autem præteritos. Unde propterea dicta decreta seu provisiones attendi non debent in ratione auctoritativa, & tanquam lex exorbitans, seu correctoria eius, quod de iure dispositio est, sed tanquam declaratoria eius animi, & voluntatis, & quid per immutatum monetarum valorem facere voluerit, ideoque ista ratio, cui principaliter innititur decisio, videbatur parum probabilis, neque in decisione desuper edita responderet huic motivo, quod ego deducebam.

ROMANA SEU CIVITATIS VETULÆ MERCII PRO FRANCISCO CUCURNO CUM ALIQUIBUS MERCATORIBUS VENETIS.

Casus resolutus per Thesaurarium contra Cucurnum.

De materia Salvi conductus, & portus franchi, & an emens à non domino merces in portu, sive in mundinis vel alio publico emporio sit tutus, itaut per illum dominum vendicari non possint saltem non restituito pretio soluto, vel è contra. Emens à non domino merces furtivas, & an quando eidem mercibus distractis, & non extantibus reneatur domino illarum valorem restituere.

S U M M A R I U M.

- 1 F Adh Series. De salvo conducto, qui conceditur ingredientibus in portum vel alium locum, quomodo sit servandus, & de quibus bonis intelligatur. 2 Emens rem alienam in portu vel publico emporio an sit tutus, itaut vel domino competat Jus vendicandi non restituito pretio. 3 Hypotheca competens super bonis mobilibus, an sit exercibilis super mercibus penes tertium distractis. 4 Portus essentia principaliter consistere videtur in libertate commercii. 5 Contra tertium, An & quando dari possit actio personalis pro bonis in eum obventis & non extantibus.

D I S C. CXXIX.

Traderunt in Civitate Venetiarum plures mercatores eorum merces Capitano Petro Bruè, cum ejus navi vehendas ad Civitatem Alexandriæ Egypti, ad effectum ibi vendendi, ac de pretio emendi alias merces illarum partium, & ad eandem Venetiarum Civitatem asportandas. Cum autem Bruè præterderet in dicta Civitate Alexandrina injustè accusatum, passum esse duas graves variis, aliisque impensis, integrum dictarum

mercium pretium absorbentes, ideoque à mercatoribus Alexandrinis merces pecunias credita ad has partes vehendas habuisset. Hinc appulit ad portum Centum cellarum seu Civitatis Vetulæ, ubi his omnibus narratis, salvo conductum obtinuit, eoque obtento merces vendere cepit variis mercatoribus, præsertim Francisco Cucurno Mercatori Urbis pro summa seu. 4. m. ex quibus 3. m. circiter in promptu soluta esse ex ejusdem Bruè apocis apparebat.

Designata mercium parte, comparuerunt dicti mercatores Veneti, qui docentes per legitima documenta, merces in dicta navi existentes esse suas, five ex aliarum mercium pretio emptas, obtinuerunt illas sequestrari, etiam dicti Capitanei carceratione. Unde exorta inter eos lite in Camera, per ipsam, (Me tamen in causa non scribente,) acerrimè discussio articulo, pluries decusum fuit ad favorem Bruè, quod scilicet illi per mercatores rescindenda essent variæ, & expensæ, vel supra passæ, quales rescissis ipse mercium dimissionem promptè offerebat, vel quod reponendus esset ejus pristina libertati cum salvo conductu observantia, ne publica fide contra jus gentium ita deceptus remaneret.

Ex quo præsertim ultimo motivo non violandæ fidei portus Camera semper in huiusmodi sententia constanter persistit, etiam super mercibus & bonis, quæ dicebantur aliena, non obstante auctoritate Bal. conf. 400. lib. 1. Petr. Bellin. de re militat. p. 9. tit. unico & aliis firmitatibus salvo conductum intelligendum esse de rebus propriis non de alienis, quia cum ille fuisset generalis & indefinitus, debebat in totum servari, etiam dicti Portus Gubernator ad id potestatem non habuisset, dum agebatur de non subdito, qui sub hac fide portum ingressus erat aliàs non ingressus, unde reputandus erat pro non ingresso, ac suæ libertati reponendus ex his quæ de hac materia salvo conductus habentur apud Surd. dec. 307. & conf. 281. & 298. Cyriac. contrav. 399. ex nu. 20. Franch. dec. 590. & 673. Fontanell. dec. 148. par. 2. Rovit. super pragmat. de guidati. & alios de materia tractantes, Unde propterea revocavit sententiam in prima instantia latam.

Verùm habito per mercatores recurru ad Alexandrum VII. ab isto, forsan ex iustis, ignotis tamen motivis, advocata causa à Camera, emanavit chiographum, per quod, circumscriptis, Camera resolutionibus, demandabatur prædictæ primæ sententiæ executio. Quare vigore prædicti chiographi directi Thesaurario, dicti mercatores, postquam merces in portu ejusque repositiis adhuc existentes, sive venditas, five inventas sibi consignari obtinuerant, pulsarunt etiam coram dicto Thesaurario varios mercatores, quibus aliquæ ex dictis mercibus tradite fuerat præsertim dictum Cucurnum, unde assumpta disputatione.

Pro isto scribens dicebam, causam in duas inspectiones dividendam esse. Unam scilicet super mercibus adhuc existentibus jure domini, probata identitate, per dictos mercatores earum dominos vendicabilibus. Alteram super jam consumptis, & non extantibus. Super prima quavis pro mercatoribus urgetur dispositio textus in l. Incipiem C. de furtis, ut rei furtivæ domino illam vendicare licitum sit à quocumque possessore, quamvis hic bona fide emisset, nullo sibi restituito pretio, quia bona fides excusat tantum emptorem à penis, quibus alias mala fide ementes res furtivas subjacere debent, non autem ut de pretii soluti consecutione excipere valeat ex deduct. per Farinac. de furt. q. 177. n. 15. & seqq. Menoch. lib. 5. præsumpt. 29. Spadam conf. 149. vol. 1. Rot. Lucen. dicit. 151. Rovit. super pragmat. 1. de empt. & vendit. & habetur in Romana gemmarum pro Puteo & in Romana pro Terentiana sub tit. de empt. & vend. Quod Doctores nostri extendunt etiam si emptio nis factæ essent in mundinis vel publicis emporiis, ut per Menoch. Farinac. & Rovit. loc. cit. qui alios adducunt.

Attamen, præsupposita bona fide, dicebam huiusmodi conclusiones non esse istis terminis applicabiles, ubi agitur de mercibus, in quibus ratione libertatis commercii speciale esse videtur, ut à Juris consuetis regulis recedatur. De jure siquidem creditor hypothecæ non conceditur ad bona sibi hypothecata agere contra quoscumque illorum possessores etiam per mille manus transierint, & nihilominus ubi agitur de mercibus, quæ distractæ sint, non tanquam universitas cum ipsa taberna, seu toto corpore negotii, sed tanquam singulares, receptum est jam dicta ratione publici commercii, tertium in quem distractæ sunt molestari non posse, sed illas transire liberas ab omnibus vin-

culis

ROMANA SEU CIVITATIS VETULÆ STATERÆ.

PRO JOSEPHO ROGERIO PONDERATORE POPULI ROMANI CUM COMMUNITATE CIVITATIS VETULÆ.

Casus decisus per Thesaurarium, & Cameram ad favorem ponderatoris.

De materia ponderum, & mensurarum, ac jure privato alicui Communitati competente ponderandi vel mensurandi merces in loco contractandis. An illi subjaceant forenses præsertim in Portu ementes, & vendentes. Et an hoc hodieatur species vetigalis & gabellæ. Et aliqua de immunitate portus.

S U M M A R I U M.

- 1 F Adh Series. Ponderum, & mensurarum usus ut potè publico commercio necessarius de jure divino demandatus est. 2 Idem de jure canonico, & civili. 3 Jus adequandi, & retinendi pondera, & mensuras computari solet inter Regalia competentia Principi vel Civitati. 4 De inventione ponderum, & mensurarum remissive. 5 Introductio juris privati ponderandi vel mensurandi an sit rationalis. 6 Dicitur jus privatum competentis Civitati procedi inter vivos, & incolas, non autem cum forensibus. 7 Portus Civitatis Vetulæ ex indulo Apostolico est exemptus ab omnibus gabellis, & oneribus. 8 Jus privatum est species vetigalis, & gabellæ. 9 Portus dicitur de Regalibus majoribus Principi competentibus, & alia dicuntur vetigalia, & onera, que in portu exiguntur. 10 Barones vel inferiores Civitates non habent jus portus nisi ex Privilegio vel Immemorabili.

D I S C. CXXX.

Populus Romanus quandam habet stateram gressi ponderis nuncupatam, importantem utilitatem emptori quatuor pro centenario, ut supra in Romana Gabellæ stateræ disc. 85. Quia tamen, tam respectu gabellæ super ea existentis, quam ex eo quod illius usus diligenter personæ in officium concedi solet, exteri mercatores illam magis commodam, & fidelem judicant. Hinc præterea ut plurimum, antequam ad portum Civitatis vetulæ accedant, in ipsiusmet eorum regionibus, per litteras cum correspondentibus Urbis, pacifici solet de mercibus ponderandis cum dicta statera, cum qua, cessante etiam dicta præcedenti conventionione, in ipsomet portu libentius vendunt, prout etiam libentius Mercatores Urbis emunt, unde aliqua navi mercibus onusta ad portum appulsa, vocari solet ab Urbe Ponderator Populi ad mercium ponderationem cum dicta statera faciendam. Cum autem Communitas Civitatis Vetulæ, suam pariter haberet stateram quam in officium sui appalum cum jure privato ponderandi sub certa pensione seu emolumento concedere solet, ideoque præterderet prohibendum esse dictum Populi Ponderatorem, ne in suo Territorio in præjudicium dicti ejus juris privati huiusmodi ponderationem faceret, orta desuper controversia coram Thesaurario.

Pro Urbis Ponderatore scribens (cum sensu etiam veritatis, ita ipsomet iudice Me requirente) credebam utramque partem discretivè, & juxta diversos respectus, bonum jus fore. Cum enim in ponderum, & mensurarum adæquatione multe fraudes committi soleant, atque publica utilitas, quinimò commercii necessitas, ponderum & mensurarum iustitiam requirant, adeo ut etiam de jure divino id demandatum habeamus Deuteron. cap. 25. proverb. 16. & ibi, nec erit in domo tua modus major, & minor, & ibi, pondus habebis iustum & verum, & ibi modus æqualis, & iustus sit tibi. Quod etiam de jure canonico statutum habemus in cap. 2. de emptione & venditione. Atque de jure civili in l. modios q. 2. de susceptoribus, & orcaris lib. 10. & in auth. de Collatoribus §. cor autem chæca finem, præcipitur in unoquoque loco vel Civitate, in Ecclesia, vel loco publico, iustum pondus & iustam mensuram conservari, ex quibus aliàs regulari valeant.

Hinc

ANNOT. AD DISC. CXXIX.

Ad contenta in hoc discursu super securitate ementis in portibus, vel publicis emporiis, conferunt, quæ habentur sub tit. de Empt. & Vend. disc. 13. & 42. ac etiam sub tit. de Credito disc. 22.

Et de emente rem furtivam, an, & quando ex æquitate exceptio de utili in rem soluto, seu negotiorum gestorum repetat pretium ab ipso venditio conferunt ea, quæ habentur sub tit. de usur. disc. 5. & d. disc. 13. de Empt. & Vend.

